

סיום מסכת סוכה

מה שסידר ביצה אחר סוכה, כי בסוף סוכה [נו: נזכר המעשה במרים בת בילגה, ואם יקשה לאדם לאמור וכי בשביל ריבא אחת יקנסו כל המשמר, ע"ז נישנית מס' ביצה כלומר בלום פ"ך כי אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולות, והיינו לעתיד יברר הש"י שהכל היו במשפט.

(מי השלוח, חלק א')

סיפר לי רב גדול אחד ממדינת ישראל שהוא היה בן ביתו (של הגר"א) בימי חורפו וקודם סוכות פעם א' שמע שהוכיח להעומדים לפניו ואמר כי חובה על כל תלמיד שיהיה בקי ע"פ במס' אחת בע"פ למען לא יבטל מצות והגית בעת לכתו בדרך או למאן דגני בבית אפל וזה הרב כששמע מפורש יצא מפי קדשו של רבינו תיכף התגבר וחזר מס' סוכה הרבה פעמים עד שידעה בע"פ ובחן א"ע בפני שומעים בגמ' ששגורה בע"פ ממש ובחה"מ בעת ישבו לפני רבינו מסיבה של ת"ח גדולים בא זה הרב ואמר לפני רבינו כבר למדתי מס' סוכה ויודע אני אותה בע"פ והשיב לו רבינו רוצה אתה שאשאלך איזה דבר בזו המסכת שתשיב לי והשיבו הלא בע"פ ידעתיה כולה ושאלו דבר א'. ולא ידעה הרב הנ"ל היינו ששאלו רבינו כמה מחלוקת יש בזו המסכת בין ר"מ ור"י ובין ר"ע ור"ט ובין רבה ור"י ואב"י ור"ב ור"פ ור"ה בר"י וכל התנאים ואמוראים ואח"כ פתח רבינו את פיו הקדוש ומנה כמונה מרגליות ונתח לנתחים אברי כל המסכת כמה פעמי' נזכרו המחלוק' בין תנאים ואמוראים וכמה פעמים הלכה כזה או כזה וכמה סוגיות ושיטות יש וכמה דינים מתוספתו' וירושלמות וסוכות פסולות כמנין סכה חסרה וכך היה מונה הסוכות כשירות הנזכרים במסכת זו ותוס' ויר' כמנין סוכה מלאה. וכך היה בקיאנו בכל התלמוד בבלי וירושלמי וכל התורה כולה ולא עוד שידע כל התוספתא מכל הש"ס היכן מרומזין במשניות.

(מתוך ההקדמה ל"פאת השולחן")

א"ה הנני להעתיק בכאן מה שכתב בספר שו"ת ריב"א הקטן בשם רבינו החסיד הגר"א זצ"ל וז"ל, אותיות ס-י-ו-ם הנגלה והנסתר הם שוים ודומין בגימטריא, כמו סמ"ך ס' הוא הנגלה ומספרו ששים, וכן הנסתר מן הסמ"ך דהיינו מ"ך ג"כ בגימ' ששים, וכן יו"ד, י' עשרה, ו"ד ג"כ עשרה. וכן כולם ו"ו מ"ם, הנגלה והנסתר מספרם שוה, לרמז שהן הנגלה דהיינו הלומד בפועל והן הנסתר דהיינו שלא למד רק שמשתתף עמו להסיום, שניהם הם שוים להסיום עכ"ל.

(קול אליהו, עמ' צב)

והא דאמר: עבידנא יומא טבא, ולא אמר עבידנא סעודה לרבנן. נ"ל בס"ד, כי היה מנהגם להחזיק אותו היום בתורת יו"ט, מתחילת הסעודה שמתחילים בה קודם מנחה גדולה, לענין שלא יאמרו ודוי בתפילת מנחה, כמו דין סעודת חתן וסעודת מילה. וכן נוהגים פה עירנו בסעודת סיום מסכתא, שאין אומרים ודוי בתפילה שמתפללים במקום סיום המסכתא והסעודה.

(בניהו, שבת קיט.)

יש מפרשים הדרן מלשון זיו הוד והדר, ואין לו כונה כלל, כי מה הוא הדרן עלך? ונראה ששם הדרן כאן הוא מלשון הדרא שוב וחזור, כלומר שעוד נשוב ונחזור ללמוד המסכתא הזאת, ואין זו פטירה עולמית רק פרוד לפי שעה, ונקוה כי אנחנו נשוב אליך ואתה תשוב אלינו כמה פעמים. וכמו שרגילין לברך בלשון אנגלית ליום הולדת במהדורות רבות (many returns), ובאשכנזית "אויף ווידערזעהען".

(אוצר דינים ומנהגים, יהודה דוד אייזענשטיין, ערך 'סיום')

רבים וכן שלימים נוהגים להמנות לחבורת ש"ס שכל אחד לומד מסכת אחת ועושים סעודה לגמרה של תורה וזה מיוסד עפ"ד הגמרא שבת צ"ב ע"ב גבי מלאכה בשבת שאם זה אינו יכול וזה אינו יכול שניהם חייבים הרי דנקראת הפעולה בשלימות על שם כל אחד לפי שגם השני אינו יכול לגמור פעולה זו בלעדו וכ"כ הרמב"ם בהל' נזקי ממון פ"י ה"ה שור של שני שותפים שהרג כל אחד מהם משלם כופר שלם שכל אחד מהם צריך כפרה גמורה א"כ כ"ש במדה טובה שנחשב לכל אחד כאלו השלים בעצמו כל הש"ס, ואחד המרבה במסכתות ואחד הממעיט משפט אחד להם בזכות סיום הש"ס כדן שותפין המשקיעים זה מנה וזה מאתים שהשכר לאמצע עיין חו"מ סי' קע"ו סע' ה'.

(נפש חיה סי' תקנ"א סע' י')

שוב מצאתי גילוי דאפילו כשאחד או שנים מהם יכולים בעצמם לגמור כל הש"ס דלכאורה אינם זקוקים עוד לשאר הנמנים בכל זאת זכות הנטפל להם כמוהם, והיא משנה ערוכה במכות ה' סע"ב ממשמע שנאמר על פי שנים עדים יקום דבר הרי כ"ש ע"פ שלשה למה נאמר או שלשה עדים, לעשות דינו כיוצא בו, אם כן ענש הכתוב את הנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה על אחת כמה וכמה שישלם שכר את הנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה עכ"ל, הרי שמלבד שנחשב לכל אחד משני העדים כאלו עשה כל העברה ונהרג, הנה כשיטפל להם עוד שלישי אע"פ שיכלה העדות להתקיים בשנים ובכל זאת נענש כעובר עבירה, עאכ"כ במדה טובה שאם כי גם בלעדו היו גומרים הש"ס עכ"ז נחשב כאלו כל אחד השלים הכל ויקח שכרו משלם.

(מתוך: שיחות חכמים, פרק מנהג ישראל תורה, אות כ"ט)